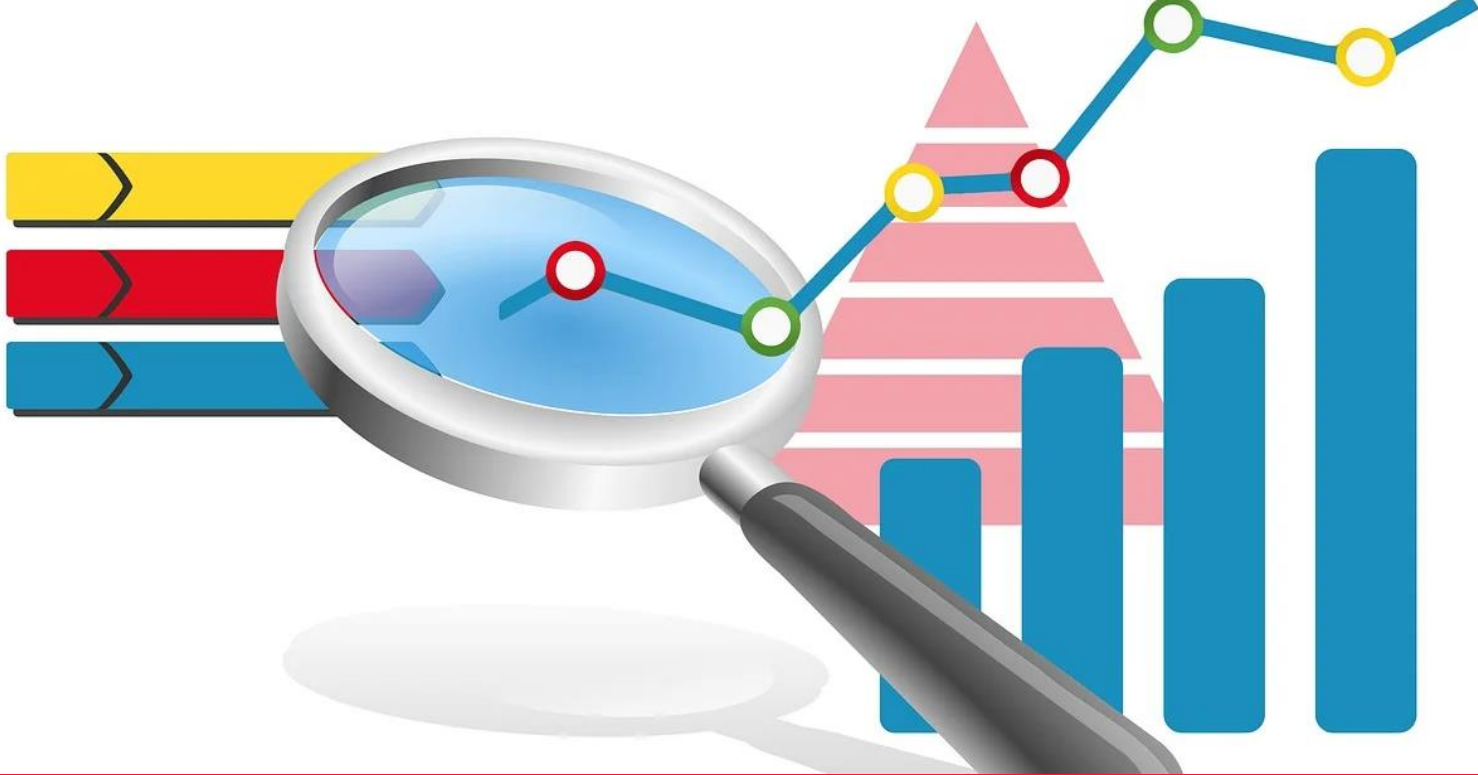

Hoe bepaal je het doorstroomperspectief voor de eerstejaars nieuwkomersleerling?

(september 2024)

Er start een nieuwe leerling in groep 6 die nog geen Nederlands spreekt. Uiteraard roept dat veel vragen op, want we willen alle leerlingen passend onderwijs geven. Tijdens de intake en gedurende de eerste drie weken wordt de beginsituatie bepaald, die nodig is om antwoord te geven op de vraag: 'Hoe bepaal je het doorstroomperspectief voor de eerstejaars nieuwkomersleerling?'

Dit is een uitleg over hoe het doorstroomperspectief voor een eerstejaars nieuwkomersleerling aan de hand van de intake, de beginsituatie en de LOWAN-leerlijnen 3-8 kan worden bepaald. Er wordt hier geen uitleg gegeven over welk onderwijsaanbod nodig is. Voorafgaand kijken we kort naar een paar punten vanuit het onderzoekskader van de Inspectie van het Onderwijs, om ook daarmee het belang van het bepalen van het doorstroomperspectief voor de eerstejaars nieuwkomersleerling te benadrukken.

Zicht op kwaliteit en ontwikkeling

In het primair onderwijs zijn er een aantal kwaliteitsgebieden en standaarden waar een school aan moet voldoen en dat geldt ook voor het onderwijs aan nieuwkomers, zie daarvoor 'waarderingskader nieuwkomersvoorzieningen type 1 en 2' (Onderzoekskader 2021, versie 2024, pag. 109-127).

In de eerste weken dat een nieuwkomersleerling start in het onderwijs, wordt er een plan in een leerling- en onderwijsvolgsysteem opgesteld. In de indicator (OP2) wordt onder andere het volgende genoemd:

- 'de school stelt voor elke leerling, op basis van alle leerlinggegevens, passende (streef)doelen op';

- 'de school vergelijkt de informatie met de verwachte ontwikkeling, waarbij voor taal en rekenen in iedere geval de referentieniveaus taal en rekenen als uitgangspunt gelden';
- 'de school heeft daarbij hoge verwachtingen'.

Om hierin te voorzien is het nodig dat bij binnenkomst van een nieuwe leerling als eerste de beginsituatie wordt verkregen waarna passende (streef)doelen worden opgesteld. Het doel is om, zoals de indicator OP1. Aanbod vermeldt, de leerling voor te bereiden op vervolgonderwijs en de samenleving.

Van de beginsituatie bepalen naar het doorstroomperspectief bepalen

Informatie over het onderwijs in het land van herkomst is er vaak niet of is summier. Soms heeft een nieuwkomer ook in Nederland in een korte tijd verschillende scholen bezocht. Er is dan sprake van een onderbroken onderwijsaanbod, waardoor er nauwelijks resultaten beschikbaar zijn. Hierdoor is het leerrendement moeilijk of niet vast te stellen. Het in kaart brengen van de beginsituatie bij de start in het Nederlandse onderwijs en het volgen van de ontwikkeling van de nieuwkomersleerling is daarom essentieel.

De LOWAN-leerlijnen nieuwkomers zijn helpend bij het bepalen van de beginsituatie en het doorstroomperspectief. Op de website bij het 'stappenplan leerlijnen' wordt gestart met het bepalen van de beginsituatie. Vervolgens kan het doorstroomperspectief worden bepaald.

Iedere LOWAN-ontwikkellijn kleuters of leerlijn 3-8 begint met vragen om de beginsituatie te bepalen. Deze zijn te vinden in de cirkel rechts bovenaan de leerlijnen ([Leerlijnen - LOWAN](#)). Deze vragen worden met informatie vanuit het intakegesprek en de eerste weken onderwijs beantwoord. Daarnaast geven de doelen zicht op waar de leerling in zijn ontwikkeling staat. De informatie vanuit observaties en passende instaptoetsen maken de beginsituatie compleet.

De streefdoelen alle leerlingen zijn de doelen die voor alle leerlingen worden nagestreefd. Deze doelen staan bij elk domein/vakgebied en geven richting bij het vaststellen van het doorstroomperspectief. Om tegemoet te komen aan het hebben van hoge verwachtingen, is het goed om te streven naar streefdoelen alle leerlingen.

De ontwikkeling van een nieuwkomersleerling kan per domein/vakgebied uiteenlopen. Het is daarom belangrijk om zowel de beginsituatie al het doorstroomperspectief per domein/vakgebied te bepalen.

Doel doorstroomperspectief

Na het bepalen van de beginsituatie per vakgebied/domein wordt het doorstroomperspectief per vakgebied/domein bepaald. Het doel van het bepalen van het doorstroomperspectief is: richting geven aan het onderwijsaanbod, totdat de leerling doorstroomt naar het regulier onderwijs en/of kan aansluiten bij de leerstof van zijn leeftijdsgenoten. Om vervolgens toe te werken naar de referentieniveaus die gelden voor alle leerlingen. Deze gelden dus ook als uiteindelijke doelen voor de nieuwkomersleerling.

We nemen voor de uitleg van het bepalen van het doorstroomperspectief een periode van één jaar. Dit

jaar kan op elk moment in een schooljaar starten. Het moment van uitstromen kan ook op elk moment in het schooljaar zijn.

Een voorbeeld: een leerling stroomt in februari in en krijgt 40 weken onderwijs in een taalklas-/school. Daarna stroomt de leerling door naar een vervolgschool (reguliere groep/school). Dan stelt de taalklas-/school dat de leerling redzaam is in de Nederlandse taal (stadium 4: de leertaalperiode, Taalstadia) na ongeveer 40 weken. Dit wordt dan opgenomen als doorstroomcriterium. In de [Leerlijnen - LOWAN](#) is dit doel terug te vinden als de 'streefdoelen alle leerlingen' bij de vakgebieden Mondelinge Taalvaardigheid en Woordenschat.

Bepalen van het doorstroomperspectief

Het kan voorkomen dat de beginsituatie van een bepaald domein/vakgebied van een nieuwkomersleerling overeenkomt met het niveau van zijn reguliere leeftijdsgenoten. Dan zet je hoog in en stel je doelen vanuit het reguliere onderwijs. Er wordt dan direct toegewerkt naar de referentieniveaus. Hoogstwaarschijnlijk zal de nieuwkomersleerling de bij dit niveau horende Nederlandse taal nog niet beheersen. Kijk dan wat de nieuwkomersleerling woordenschat in de Nederlandse taal bij dit domein nog mist.

Wanneer de leerling nog niet kan aansluiten bij zijn leeftijdsgenoten in het reguliere onderwijs, wordt er gekeken naar welke inhaalslag de leerling in het eerste jaar kan maken in een versneld tempo. Een richtlijn hierbij is het streven naar leerdoelen van 2 leerjaren (20 dle) in één leerjaar. Hiervan kan aan de hand van de onderwijsbehoeften worden afgeweken. Bijvoorbeeld: in de eerste weken wordt duidelijk dat de leerling in het desbetreffende domein/vakgebied grotere sprongen maakt of juist langzamer gaat.

De minimum doelen zijn de doelen die alle leerlingen in het eerste jaar ten minste moeten behalen. De streefdoelen alle leerlingen zijn de doelen die voor alle leerlingen worden nagestreefd. Deze doelen staan bij elk domein/vakgebied en geven richting bij het vaststellen van het doorstroomperspectief. Om tegemoet te komen aan het hebben van hoge verwachtingen, is het goed om te streven naar streefdoelen alle leerlingen. Vervolgens kan er verder worden gegaan naar de extra streefdoelen.

Het hebben van hoge verwachtingen biedt een leerling meer onderwijskansen. Mocht blijken dat het bepaalde doorstroomperspectief niet wordt behaald, dan kan dit iets zeggen over andere (kindspecifieke) onderwijsbehoeften ([Onderwijsbehoeften nieuwkomersleerlingen groep 1-8](#)). Of over de onderwijsaanpak van de leerkracht en school. Kijk hier dan kritisch naar. Door te analyseren en indien nodig acties te formuleren, kan worden voorzien in de onderwijsbehoeften van desbetreffende leerling en/of dat het aanbod versterkt moet worden.

Tip, maak afspraken op schoolniveau! Wie doet de (uitgebreide) intake, wie bepaalt de beginsituatie en wie bepaalt het doorstroomperspectief?

Monitoren

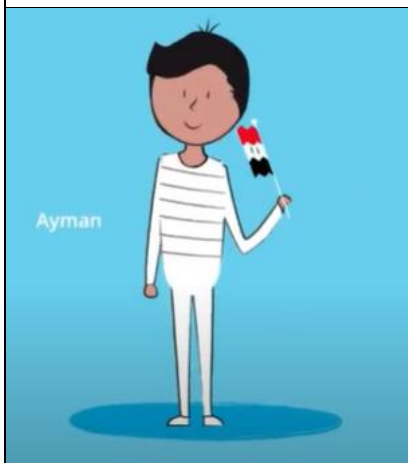
In het eerste jaar wordt de leerling goed in beeld gebracht en gemonitord. Stimulerende factoren, belemmerende factoren en ondersteuningsbehoeften worden tussentijds aangepast en aangevuld. Er worden doelen behaald en er zijn doelen die herhaling behoeven. De verkregen informatie wordt vergeleken met de verwachte ontwikkeling, het doorstroomperspectief.

Alle verkregen informatie en de beoogde verwachtingen worden weggezet in een door de school gekozen leerling- en onderwijsvolgsysteem. Dit kan een eigen format zijn, Schoolkr8 (speciaal ontwikkeld voor de LOWAN-leerlijnen 3-8 en de ontwikkellijnen kleuters), ParnasSys, ESIS etc.

Alle informatie over de leerling vormt een mooi dossier voor een warme overdracht richting de vervolgschool. Indien nodig kan de vervolgschool de LOWAN-leerlijnen voortzetten, totdat de leerling een aansluiting heeft gemaakt bij zijn leeftijdgenoten. Om vervolgens toe te werken naar het de referentieniveaus.

Voorbeeld van in kaart brengen leerling

Hieronder staat een fictieve casus -niet een weergave van een volledig kindbeeld en doorstroomperspectief- uit de animatie bij de LOWAN-leerlijnen te vinden op de website ([Leerlijnen - LOWAN](#))

Ayman 9 jaar uit Syrië, groep 6			
		Intake: Asielzoeker, woont met moeder, broer 15 jaar en zus 13 jaar, vader nog in Syrië met broer 19 jaar, spreekt Arabisch-Syrisch en een beetje Engels, is nooit naar school geweest, kan zijn naam schrijven en gebruikt hiervoor het alfabet, kan tellen in het Engels en getallen schrijven, kan niet lezen in zijn thuistaal of in de Engelse taal, ouders spreken Arabisch-Syrisch, broers en zussen spreken een beetje Engels, (taal)ontwikkeling verliep vergelijkbaar met andere kinderen.	
De leerling moet nog een inhaalslag maken om te kunnen aansluiten bij zijn leeftijdsgenoten in het reguliere onderwijs dus streven naar 2 leerjaren in één. Het is dus afhankelijk van de leeftijd. Als deze leerling groep 3 (of 4) leeftijd heeft dan hoeft hij geen of een minder grote inhaalslag te maken. Meer fictieve casussen van eerstejaars naar meerderejaars nieuwkomersleerlingen zijn te zien in de verschillende webinars.			
Vakgebied	Beginsituatie	Start(niveau)	Doorstroomperspectief na 1 jaar
Mondelinge Taalvaardigheid	Ayman luistert aandachtig naar verhalen/gesprekken in het gezin, maakt verbaal contact met andere leerlingen met dezelfde thuistaal, vraagt nog niets aan de leerkracht ook niet non-verbaal.	Voorwaardelijke doelen	Streefdoelen alle leerlingen
Woordenschat	Ayman wijst enkele aangeleerde woorden aan, kan woorden labelen.	Voorwaardelijke doelen	Streefdoelen alle leerlingen

Technisch Lezen	Kan niet lezen in de thuistaal, kan zijn naam schrijven in het alfabet, pakt direct in de eerste lessen klanken op.	Voorwaardelijke doelen	Streefdoelen alle leerlingen en extra streefdoelen DLE20
Spelling	Schrijft zijn naam in alfabetisch schrift.	Voorwaardelijke doelen	Streefdoelen alle leerlingen
Begrijpend Lezen	Is geïnteresseerd als de leerkracht een prentenboek voorleest.	Voorwaardelijke doelen	Streefdoelen alle leerlingen
Schrijven	Ayman weet dat schrift bestaat. Zijn moeder schrijft soms op wat ze moet onthouden. Hij heeft een geschreven kaart van zijn vader ontvangen.	Voorwaardelijke doelen	Streefdoelen alle leerlingen
Rekenen	Ayman kan tellen in zijn thuistaal, wijst daarbij de getallen aan.	Voorwaardelijke doelen daar waar nodig teruggrijpen naar de rekentaal kleuters.	DLE 20, eind groep 4 niveau